

**IDEE
WARTOŚCI
SŁOWA**

w życiu publicznym

Redakcja naukowa:
Grzegorz Majkowski, Leszek Kuras, Justyna Makowska

**IDEE
WARTOŚCI
SŁOWA**

w życiu publicznym

Recenzenci

prof. zw. dr hab. Zbigniew Bokszański
prof. zw. dr hab. Feliks Pluta
prof. nadzw. dr hab. Aneta Majkowska

Tłumaczenia na jęz. angielski

Marcin Jaźwiec, Marcin Józefaciuk

Projekt okładki

Joanna Niekraszewicz

Korekta

Renata Frątczak, Jarosław Banaszewski

Redaktor prowadzący

Iwona Morawska

© Copyright by Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna, Łódź 2014

Wydanie pierwsze

ISBN 978-83-7405-624-3

ISBN 978-83-7405-623-1 (seria „Idee, wartości, słowa”)

Skład DTP

Monika Poradecka

Wersja demonstracyjna

dla uczestników konferencji

Wydawnictwo

Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi

90-212 Łódź, ul. Sterlinga 26

tel./fax 426 315 908

wydawnictwo@ahelodz.pl

www.wydawnictwo.ahelodz.pl

Spis treści

Wprowadzenie	7
Część I	
Wokół idei i wartości	
Alina Betlej Socjologia miłości w erze Internetu.....	13
Piotr Dobrowolski Sceniczna docudrama. Współczesny dramat polski wobec rzeczywistości	25
Leszek Kuras Podmiotowi czy autorytarni? – główne tezy i wnioski projektu badawczego „Podmiotowość w perspektywie doświadczeń życiowych Polaków”	37
Anna Maćkowiak Wizualizacja współczesnych przekazów radiowych – próba analizy zjawiska.....	53
Justyna Makowska Prowokacja, bluźnierstwo, metafizyczna wątpliwość, egzystencjalny dramat? – dyskurs medialny wokół warszawskiej wystawy Maurizio Cattelana	63
Marta Nowocien Gdzie prawo wyznacza granicę wolności słowa, czyli czy warto obrażać innych publicznie?	77
Paulina Orłowska Internet jako Prawodawca. Droga Ruchu Pięciu Gwiazd do sukcesu wyborczego oraz zagadnienie demokracji bezpośredniej.....	93
Marek Palczewski Dziennikarstwo śledcze w Polsce. Próba diagnozy: czy jeszcze żyje?.....	105
Tomasz Ponikło Polska debata wokół <i>in vitro</i> i spór o wartości.....	121
Urszula Soler <i>MoVimento 5 Stelle</i> włoskim przykładem wpływu web marketingu politycznego na kształtowanie opinii publicznej.....	133
Wiesław Sonczyk Dziennikarz, czyli kto? Przyczynek do dyskusji na temat wizerunku zawodu dziennikarskiego w opinii publicznej.....	147

Jakub Ryszard Stempień Współpraca mediów masowych z organizacjami pozarządowymi w Polsce w zakresie monitoringu działań administracji publicznej	163
Karolina Szczepaniak Działalność Rady Etyki Mediów w świetle zasad zawartych w Kartce Etycznej Mediów..	173
Kazimierz Świegocki O cierpieniu metafizycznym	187
Leszek Zygmunt Między etyką a pragmatyką – dyskurs prasowy na temat zajęć antycygańskich w Mławie (1991)	195

Część II

W kręgu języka

Maciej Bachryj-Krzywaźnia Spór polityczny jako konflikt narracji. O językowych przyczynach antagonizmów politycznych.....	211
Anna Bielska Idea przekładu dramatu <i>Romeo i Julia</i> Williama Szekspira w kontekście kultury współczesnego czytelnika.....	227
Katarzyna Burska Peryfraz a jej jednowyrazowy odpowiednik (na materiale polskich tygodników).....	237
Patryk Iwańczyk <i>Kandydotwórstwo, piłkocracja i przekrętka</i> – język felietonów Waldemara Łodzińskiego	249
Janusz Maciaszek Komunikacyjny i perswazyjny aspekt metafory w dyskursie publicznym.....	257
Justyna Mazepus Wpływ wybranych mediów na wzrost przemocy, uzależnień i zaburzeń komunikacyjnych	271
Paulina Mucha Najczęstsze chwytły językowe w negocjacjach biznesowych	281
Laura Polkowska Nie wie lewica, co czyni prawica. Ilościowa analiza komparatywna języka prawicy i lewicy w latach 2001–2007.....	291
Aleksandra Woszczyńska Ironia jako sposób wartościowania na przykładzie felietonów prasowych Krzysztofa Teodora Toeplitza	311
Marta Wybraniec Ruch i słowo w komunikacji baletowej	321

Table of Contents

Introduction	7
Part I	
Around ideas and values	
Alina Betlej Sociology of Love in Internet Age.....	13
Piotr Dobrowolski Theatre docudrama. The contemporary Polish drama and reality	25
Leszek Kuras Subjectivity oriented or authoritarian – main theses and conclusions of the research project: “Subjectivity in the perspective of Poles’ life experiences”	37
Anna Maćkowiak Visualization of modern radio broadcasts – an attempt at analysis of the phenomenon..	53
Justyna Makowska Provocation, profanity, metaphysical doubt, existential drama – media discourse on the Warsaw exhibition of Maurizio Cattelan’s works	63
Marta Nowociń Where the law sets the limit freedom of speech, or whether it is worthwhile to offend others in public?	77
Paulina Orłowska Internet as Legislator. The Five Stars Movement’s path to the election success and the problem of direct democracy.....	93
Marek Palczewski Investigative journalism. An attempt at diagnosis: is it still alive?.....	105
Tomasz Ponikło Polish debate about in vitro and dispute about values	121
Urszula Soler <i>MoVimientto Stelle 5</i> as an Italian example of an influence of political web marketing on shaping public opinion.....	133
Wiesław Sonczyk What does it mean to be a journalist? A contribution to a discussion on the image of the journalistic profession in public opinion	147

Jakub Ryszard Stempień Cooperation between mass media and NGOs among government performances' monitoring in Poland.....	163
Karolina Szczepaniak Media Ethics Board activity in the light of the rules contained in Media Ethics Charter.....	173
Kazimierz Świągocki About the metaphysical suffering.....	187
Leszek Zygmier Between ethics and pragmatics – press discourse on anti-Roma incidents in Mława (1991).....	195

Part II

In the circle of the language

Maciej Bachryj-Krzywaźnia Political dispute as a conflict of the narratives. On linguistic reasons for political antagonisms	211
Anna Bielska The idea of translating Shakespeare in the context of the culture of the modern reader ..	227
Katarzyna Burska Periphrases and their synthetic (one-word) equivalents (in polish weekly magazines)....	237
Patryk Iwańczyk <i>Kandydotwórstwo, piłkokracja</i> and <i>przekrętki</i> – language of the columns.....	249
Janusz Maciaszek Communicative and persuasive aspect of metaphor in public discourse.....	257
Justyna Mazepus The influence of chosen media on the growth of violences, dependencies and communication disturbances.....	271
Paulina Mucha The most common linguistic devices in business negotiations.....	281
Laura Polkowska Statistical Comparative Analysis of The Language of The Right and The Language of The Left in 2001–2007	291
Aleksandra Woszczyńska Irony as a way of evaluating on the basis of feature articles by Krzysztof Teodor Toeplitz.....	311
Marta Wybraniec Movement and communication word ballet.....	321

Wprowadzenie

Oddajemy do rąk Czytelników tom *Idee, wartości, słowa w życiu publicznym*, który jest zbiorem artykułów na temat zjawisk charakterystycznych dla życia społecznego w ponowoczesności. Na zjawiska te spojrzano z perspektywy wiedzy o komunikowaniu i wiedzy o współczesnych mediach, socjologii, nauk politycznych, psychologii, lingwistyki, filozofii oraz etyki. Zamieszczone w tomie prace dotyczą kilkunastu obszarów tematycznych: wartości i idei obecnych w życiu publicznym, współczesnych ideologii, roli mediów w życiu publicznym, „idei” telewizji publicznej, współczesnych sposobów i form komunikowania (komunikacji w mediach i w cyberprzestrzeni, komunikacji w biznesie, komunikacji werbalnej i niewerbalnej, współczesnej kultury językowej, agresji językowej oraz języka kampanii wyborczych), analizy dyskursu publicznego w Polsce, sfery relacji pomiędzy politykami a obywatelami i narzędzi oddziaływania politycznego na opinię publiczną, roli reklamy i marketingu (np. politycznego) w kształtowaniu opinii publicznej, dziennikarskiej odpowiedzialności za słowo, dziennikarstwa śledczego w Polsce oraz problematyki wartości w dziennikarskich kodeksach etycznych.

Choć mamy tu do czynienia z wielowątkową i różnorodną tematyką, to jednocześnie w całości koncentruje się ona wokół problemu zasadniczego, a więc idei, wartości i języka, które są obecne w dzisiejszym życiu publicznym. Spojrzenie na sferę publiczną z różnych, często odmiennych, perspektyw jest zarówno intrygujące, jak i nowatorskie.

Cała publikacja została podzielona na dwie części. W pierwszej z nich: *Wokół idei i wartości* zgromadzone zostały m.in. teksty dotyczące zagadnień współczesnego dziennikarstwa oraz wpływu mediów na kształt opinii publicznej czy też poruszające problem etyki dziennikarskiej. Znajdziemy tu również artykuły poruszające problematykę postaw i wartości obecnych w dzisiejszym społeczeństwie. Druga część publikacji: *W kręgu języka* ma nieco inny charakter. Zebrano w niej teksty koncentrujące się wokół „słowa”, a więc przedstawiające problematykę językoznawczą.

Dział *Wokół idei i wartości* otwiera artykuł Aliny Betlej (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) *Socjologia miłości w erze Internetu*, w którym omówiona została przemiana relacji międzyludzkich oraz uczuć w dobie powszechnej cyfryzacji. Autorka przywołuje także socjologiczne koncepcje badawcze dotyczące zagadnień

miłości. W artykule *Sceniczna docudrama. Współczesny dramat polski wobec rzeczywistości* Piotr Dobrowolski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) poruszył problem przenikania dyskursu medialnego w obszar sztuki scenicznej. Autor omówił „zwrot dokumentalny”, który dokonał się w ostatnim dziesięcioleciu w tekstach współczesnego dramatu polskiego i sprowokował zmianę percepcji spektaklu przez widzów zanurzonych w rzeczywistości reprodukowanej przez media. Leszek Kuras (Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi) w tekście *Podmiotowi czy autorytarni – główne tezy i wnioski projektu badawczego „Podmiotowość w perspektywie doświadczeń życiowych Polaków”* omówił wyniki badań przeprowadzonych w ramach projektu mającego na celu analizę stopnia upodmiotowienia wybranych zbiorowości społecznych (studentów, słuchaczy uniwersytetów trzeciego wieku, menedżerów). Dzięki odwołaniu się m.in. do takich kategorii, jak: dystans władzy, stosunek do demokracji czy też aktywność obywatelska, możliwym stała się analiza stopnia upodmiotowienia w wymiarze mentalnym (myślenia o sobie i autodefiniowania) i realnym (rzeczywistych działań obywatelskich). W artykule *Wizualizacja współczesnych przekazów radiowych – próba analizy zjawiska* Anna Maćkowiak (Uniwersytet Łódzki) zajęła się zagadnieniem konwergencji mediów – w szczególności radia, które bywa wchłaniane przez Internet i w związku z tym staje się coraz bardziej wizualne. Problem dyskursu medialnego dotyczącego obszaru sztuki podjęła Justyna Makowska (Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi). W artykule *Prowokacja, bluźnierstwo, metafizyczna wątpliwość, egzystencjalny dramat? – dyskurs medialny wokół warszawskiej wystawy Maurizio Cattelana* autorka dokonała próby wskazania kluczowych kwestii, których dotyczyły toczące się w mediach dyskusje w związku ze zorganizowaną w Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski w Warszawie wystawą prac włoskiego artysty Maurizio Cattelana. Marta Nowocien (Uniwersytet Wrocławski) w tekście *Gdzie prawo wyznacza granicę wolności słowa, czyli czy warto obrażać innych publicznie?* skupiła się na pojęciu wolności słowa. Biorąc pod uwagę przemianę form komunikacji oraz sposobów docierania informacji do odbiorców, autorka rozważała, w jaki sposób zmienia się granica wolności słowa i jak na tę zmianę odpowiadają przepisy prawne. Wśród zgromadzonych w tomie artykułów znajduje się również tekst Pauliny Orłowskiej (Uniwersytet Warszawski) *Internet jako Prawodawca. Droga Ruchu Pięciu Gwiazd do sukcesu wyborczego oraz zagadnienie demokracji bezpośredniej*, w którym autorka omawia wykorzystywanie Internetu do działań, dla których polem były wcześniej inne media, a także bada fenomen popularności włoskiego Ruchu Pięciu Gwiazd. Marek Palczewski (Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi) w artykule *Dziennikarstwo śledcze w Polsce. Próba diagnozy: czy jeszcze żyje?* zajął się kondycją współczesnego dziennikarstwa śledczego, dostrzegając jednocześnie jego upadek. Autor próbuje zdefiniować powody tej sytuacji, a także wskazać czynniki, które przyczyniłyby się do jego odrodzenia. Tomasz Ponikło (Uniwersytet Jagielloński) w tekście *Polska debata wokół in vitro i spór o wartości* rozważał, w jaki sposób obecne są w mediach tematy kontrowersyjne. Przedstawiając głosy środowisk liberalnych i konserwatywnych, które słyhać było podczas debaty publicznej na temat metody sztucznego zapłodnienia pozaustrojowego, tzw. *in vitro*, próbuje wskazać sposoby na osiągnięcie kompromisu pomiędzy zwolennikami i przeciwni-

kami tej metody. Ruch Pięciu Gwiazd zainteresował także Urszulę Soler (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II), która w artykule *Mo Vimento 5 Stelle włoskim przykładem wpływu web marketingu politycznego na kształtowanie opinii publicznej* pokazała udział mediów społecznościowych w politycznym sukcesie tego Ruchu. Wiesław Sonczyk (Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi) w artykule *Dziennikarz, czyli kto? Przyczynek do dyskusji na temat wizerunku zawodu dziennikarskiego w opinii publicznej* podjął temat wizerunku dziennikarza w opinii publicznej po 1990 roku. Autor prześledził ewolucję tego obrazu – od myślenia o profesjonalnym dziennikarstwie jako o czwartej władzy, po deprecjację zawodu dziennikarza przez użytkowników Sieci. Artykuł *Współpraca mediów masowych z organizacjami pozarządowymi w Polsce w zakresie monitoringu działań administracji publicznej* autorstwa Jakuba Stempienia (Uniwersytet Medyczny w Łodzi) omawia z kolei rolę mediów masowych w monitoringu działalności administracji publicznej. Przytoczone zostały wyniki badań przeprowadzonych przez autora, dotyczące współpracy mediów z pozarządowymi organizacjami strażniczymi. Zagadnienia z zakresu etyki w mediach zostały omówione w artykule *Działalność Rady Etyki Mediów w świetle zasad zawartych w Karcie Etycznej Mediów* przez Karolinę Szczepaniak (Uniwersytet Medyczny w Łodzi), która zbadała działalność Rady Etyki Mediów. Bazą materiałową były oświadczenia Rady, dotyczące naruszenia norm etycznych, które opublikowane zostały w trakcie osiemnastu lat działalności tej organizacji. Kazimierz Świegocki (Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi) w tekście *O cierpieniu metafizycznym* prowadził rozważania nad codziennym cierpieniem człowieka, które wynika z braku odpowiedzi na dotyczące istnienia świata, fundamentalne pytania. W kończącym tę część monografii artykule *Dyskurs prasowy na temat zajęć antycygańskich w Mławie (1991) – między etyką a pragmatyką* Leszek Zygmier (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Ciechanowie) na przykładzie dyskursu prasowego wokół zajęć antycygańskich w Mławie w 1991 roku poruszył zagadnienie roli mediów w kreowaniu rzeczywistości i opinii publicznej.

Dział *W kręgu języka* otwiera artykuł *Spór polityczny jako konflikt narracji. O językowych przyczynach antagonizmów politycznych*. Maciej Bachryj-Krzyżaniak (Uniwersytet Wrocławski) przedstawia w nim konkurencyjne narracje wytwarzane przez grupy w dyskursie politycznym. Narracje te nadają odmienny sens tym samym wydarzeniom, co utrudnia bądź uniemożliwia porozumienie między stronami, wywołuje dystans poznawczy. Do analiz wykorzystał narracje na temat katastrofy smoleńskiej oraz tzw. IV RP. Anna Bielska (Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi) w artykule *Idea przekładu dramatu Romeo i Julia Williama Szekspira w kontekście kultury współczesnego czytelnika* dokonała analizy trzech polskich tłumaczeń dzieła Szekspira. Wykorzystała przekłady Józefa Paszkowskiego, Macieja Słomczyńskiego oraz Stanisława Barańczaka. Szczególną uwagę zwróciła na rolę ekwiwalencji w polskich przekładach. Dwie kolejne prace poświęcono językowi prasy. W artykule *Peryfraz a jej jednowyrazowy odpowiednik (na materiale polskich tygodników)* Katarzyna Burska (Uniwersytet Łódzki) scharakteryzowała strukturę i funkcję określeń peryfrastycznych. Patryk Iwańczyk (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie) w pracy *Kandydotwórstwo, piłkokracja i przekrętka – język felietonów Waldemara Łodzińskiego* przedmiotem zainteresowania uczynił zjawisko

kreatywności językowej w felietonistyce prasowej. W analizowanych felietonach wyraża się ono głównie w pomysłowych neologizmach słowotwórczych. Janusz Maciaszek (Uniwersytet Łódzki) w referacie *Komunikacyjny i perswazyjny aspekt metafory w dyskursie publicznym* zwrócił uwagę na funkcjonujące w dyskursie publicznym i politycznym metafory służące niedosłownemu komunikowaniu przekonań. Wyjaśnienie mechanizmu komunikowania metaforycznego oparł autor na teorii interpretacji Donalda Davidsona oraz teorii działania. Do rozważań wprowadził także pojęcie stereotypu emocjonalnego. Justyna Mazepus (Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi) w referacie *Wpływ wybranych mediów na wzrost przemocy, uzależnień i zaburzeń komunikacyjnych* poruszyła problem negatywnego wpływu telewizji, Internetu i gier komputerowych na umiejętności językowe dzieci. Paulina Mucha (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie) w artykule *Najczęstsze chwytów językowe w negocjacjach biznesowych* zwróciła uwagę na środki językowe służące przekonywaniu stron w negocjacjach. Przedstawiła wykładniki wpływające na skuteczność negocjacji: elementy systemowe waloryzujące osoby (aspekt podmiotowości) oraz środki podnoszące atrakcyjność oferty poprzez uwypuklenie cech przedstawianych produktów (aspekt przedmiotowości). Lektura tekstu nasuwa wniosek, że w negocjacjach dobór środków językowych jest podporządkowany celom perswazyjnym nadawcy, przy czym cele te nie zawsze są korzystne dla odbiorcy komunikatu. W referacie *Nie wie lewica, co czyni prawica. Ilościowa analiza komparatywna języka prawicy i lewicy w latach 2001–2007* Laura Polkowska (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) dokonała ilościowej analizy porównawczej języka współczesnej polskiej prawicy i lewicy politycznej w tekstach przemówień posłów IV i V kadencji Sejmu. Na podstawie dwóch list frekwencyjnych ustaliła zbiór wyrazów najczęściej używanych przez polityków prawicowych i lewicowych oraz określiła aksjologiczny potencjał przemówień. Aleksandra Woszczyńska (Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi) artykuł *Ironia jako sposób wartościowania na przykładzie felietonów prasowych Krzysztofa Teodora Toeplitza* poświęciła wyrażeniom o nacechowaniu ironicznym. Zauważa, że ironia jest traktowana przez Krzysztofa Teodora Toeplitza nie tylko jako chwyt retoryczny, ale przede wszystkim jako typ postawy intelektualnej wobec świata. Dział *W kręgu języka* zamyka artykuł Marty Wybraniec (Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi) *Ruch i słowo w komunikacji baletowej*. Na podstawie szczegółowych analiz autorka dochodzi do wniosku, że pełna komunikacja baletowa zależy od umiejętności łączenia przez artystów i odbiorców dzieła sygnałów niewerbalnych, realizowanych przez ruchy ciała tancerzy z sygnałami werbalnymi, zawartymi w librecie czy programie baletowym.

Monografia, którą oddajemy w Państwa ręce, zawiera materiał interesujący i zróżnicowany. Znajdziemy tu teksty, w których podstawą rozważań są idee i wartości obecne w dzisiejszym życiu społeczno-politycznym, a także artykuły odnoszące się do słowa i jego roli w kreacji różnorodnych zjawisk. Mamy przekonanie, że publikacja będzie dla Państwa ciekawą i inspirującą lekturą, a jej wielowątkowość pozwoli bardziej szczegółowo przyjrzeć się zjawiskom charakterystycznym dla życia społecznego w ponowoczesności.

W książce *Idee, wartości, słowa w życiu publicznym* zostały zgromadzone artykuły na temat zjawisk charakterystycznych dla życia społecznego w ponowoczesności. Na zjawiska te spojrzano z perspektywy wiedzy o komunikowaniu i wiedzy o współczesnych mediach, socjologii, nauk politycznych, psychologii, lingwistyki, filozofii oraz etyki. Choć mamy tu do czynienia z wielowątkową i różnorodną tematyką, to jednocześnie w całości koncentruje się ona wokół problemu zasadniczego, a więc idei, wartości i języka, które są obecne w dzisiejszym życiu publicznym. Spojrzenie na sferę publiczną z różnych, często odmiennych, perspektyw jest zarówno intrygujące, jak i nowatorskie.

WYDAWNICTWO
AKADEMII HUMANISTYCZNO-EKONOMICZNEJ
W ŁODZI

ISBN 978-83-7405-624-3

9 78 83 74 05 62 43